

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 09 березня 2026 р. №3)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА

Наказ від «09» березня 2026 р. №65

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ВІД ТВОРЧОСТІ ВЧИТЕЛЯ ДО ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ»
для вчителів української мови і літератури
(розробники: К. Плівачук, О. Заболотний)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року № 904 та у відповідності до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23 грудня 2020 року № 2736 «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Освітня програма також враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність учителя (викладача) української мови і літератури, та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний учитель (викладач) української мови і літератури закладу освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої Програми: професійний розвиток учителя (викладача) української мови і літератури відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) необхідних для організації навчання, виховання та розвитку критичного та креативного мислення учнів на уроках української мови та літератури відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р, та на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898.

Основні завдання Програми:

- підвищити рівень загальних та професійних компетентностей учителів (викладачів) української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти;
- розширити й поглибити знання вчителів (викладачів) української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти щодо теорії та практики формування критичного та креативного мислення на уроках української мови та літератури для впровадження інновацій в освітньому процесі;
- розвивати ключові професійні якості вчителів (викладачів) української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти, зокрема здатність впроваджувати сучасні педагогічні технології, спрямовані на формування критичного та креативного мислення учнів;
- удосконалити фахові вміння вчителів (викладачів) української мови і літератури закладів загальної середньої освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання вчителів з методики розвитку критичного й креативного мислення, інтегрованих у навчальні заняття.

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем може бути зміненою, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми в залежності від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції / відеолекції/ вебінари / відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми / навчальні тренінги / семінари / майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- **для очного навчання:** мультимедійний проєктор; ноутбук, фліпчарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, інтерактивна дошка, сучасне програмне забезпечення, спеціалізоване програмне забезпечення для інтерактивної дошки; швидкісний Інтернет-канал для використання під час занять відповідних онлайн-ресурсів;
- **для дистанційного навчання:** комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного Інтернету, дистанційна платформа суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти, зокрема в аспекті розвитку критичного та креативного мислення;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту повної загальної середньої освіти;
- структури та змісту типової освітньої програми та освітньої програми закладу освіти, типового навчального плану та робочого навчального плану, модельної навчальної програми та навчальної програми, а також можливостей їх адаптації для формування критичного та креативного мислення;
- планування освітньої діяльності в закладі загальної середньої освіти з урахуванням використання сучасних методів і прийомів розвитку мислення учнів;
- академічної свободи вчителя (викладача) в організації освітнього процесу з упровадженням стратегій розвитку критичного й креативного мислення.

Уміння:

- організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства та з акцентом на розвиток критичного й креативного мислення;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту базової середньої освіти, типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (освітніх програм, укладених науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності, що затверджені у відповідному порядку), модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб;
- формувати в учнів ключові компетентності, навичок критичного та креативного мислення, а також вміння, спільні для всіх компетентностей;
- використовувати модельну навчальну програму для розроблення власної навчальної програми;
- впроваджувати інтерактивні методи й техніки для стимулювання креативності та критичності в учнів;
- ефективно взаємодіяти й співпрацювати в команді.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі всіх учнів;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, українська національна ідентичність, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

Укладачі освітньої програми	Плівачук Катерина Володимирівна , завідувач кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук, доцент; Заболотний Олександр Вікторович , старший викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», заслужений вчитель України
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Від творчості вчителя до творчої особистості здобувача освіти» для вчителів української мови і літератури з проблеми <i>(розробники: К. Плівачук, О. Заболотний)</i>
Мета програми	Розвиток професійної компетентності вчителів, пов'язаної із розвитком творчості вчителя до творчої особистості учня на уроках української мови і літератури
Напрямок програми	Формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь, визначених частиною першою статті 12 Закону України «Про освіту»
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі (викладачі) предметів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література)
Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	120 год / 4 ЄКТС (72 аудиторних годин, 48 годин – самостійна робота)
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5);

	В3 Проектувальна компетентність (В3.1); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювальна-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1)
Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей, зокрема пов'язаних із розвитком критичного та креативного мислення учнів на уроках української мови і літератури.
Строки виконання програми	Календарний рік
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Я. Мудрого, м. Біла Церква, 09107)
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/

Зміст програми

№ з/п	Назва та зміст навчального модуля	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	
Модуль I. Філософія освіти XXI століття		6	6	–	–	9
1.1.	Філософія стоїцизму як інструмент формування ментальної стійкості	4	4	–	–	5
1.2.	Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи	2	2	–	–	4
Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти		24	–	–	24	6
2.1.	Соціальні мережі в роботі вчителя	2	2			2
2.2.	Освітньо-професійний імідж сучасного педагога	2			2	2
2.3.	Особливості застосування фізично активного навчання під час викладання різних предметів	2			2	2
2.4.	Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору	2			2	
2.5.	Педагогіка цифрової освіти: переваги і виклики	2			2	

2.6. Спецкурс «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу»		6				
2.7. Спецкурс:»Інклюзійна освіта: теорія і практика		6				
Модуль III. Формування творчого потенціалу здобувачів освіти в умовах Нової української школи»		34	–	–	34	26
Інваріантна частина		26	–	–	26	20
3.1.	Мова як чинник формування національної ідентичності українців	2	–	–	2	2
3.2.	Сучасні способи мотивації у вивченні української мови	2	–	–	2	2
3.3.	Дослідницька навчальна діяльність у вивченні мови як спосіб розвитку компетентностей учнів	2	–	–	2	2
3.4.	Українська мова та література як простір для розвитку творчого інтелекту сучасного здобувача освіти	4	–	–	4	2
3.5.	Методика проведення творчого з української мови і літератури	2	–	–	2	2
3.6.	Освітній GPS дитини: як знайти маршрут її успіху	2	–	–	2	2
3.7.	Сучасні способи мотивації у вивченні української мови і літератури	2	–	–	2	2
3.8.	Творчість здобувача освіти — це дзеркало внутрішньої свободи вчителя.	2	–	–	2	2
3.9.	Складні випадки вивчення синтаксису в шкільному курсі української мови. Багатство синтаксичних моделей речення, їх оформлення в усному мовленні та на письмі.	2	–	–	2	2
3.10.	Психолого-педагогічні аспекти формування обдарованої дитини	2	–	–	2	2
3.11.	Код ідентичності: як літературно-краєзнавчі дослідження допомагають учням знайти себе та свій успіх	2	–	–	2	2
Варіативна частина			–	–	8	4
3.12.	ДНК успіху: науково-дослідницька робота як інструмент самореалізації учня	2			2	2
3.13.	Використання кейс-методу на уроках української мови і літератури	2			2	2
3.14.	Психологізм і національна ментальність у творах сучасних українських письменників.	2	2			
3.15.	Антикорупція через слова: мовно-літературна галузь як інструмент добродесних змін.	2	2			
3.16.	Актуальність методу проєктів в сучасній освіті мовно-літературної галузі	2			2	
Модуль IV. Діагностико-аналітичний модуль			2	–	6	7
4.1.	Настановче заняття. Вхідне діагностування	2	2	–	–	–
4.2.	Захист випускної роботи «Фестиваль освітніх ідей», де кожен вчитель презентує власну розробку:	2	–	–	2	3
4.3.	Тематична дискусія:«Від творчості вчителя до творчої особистості здобувача освіти»	2	–	–	2	4
4.4.	Вихідне діагностування	2	–	–	2	–

Модуль I. Філософія освіти XXI століття

1.1. Філософія стоїцизму як інструмент формування ментальної стійкості

На занятті розглянуто концептуальні засади античної філософії стоїцизму (Зенон, Епіктет, Сенека, Марк Аврелій) крізь призму сучасної психології та когнітивно-поведінкової терапії. **Особливу увагу приділено** ключовим етичним принципам — «дихотомії контролю», усвідомленому сприйняттю дійсності та емоційній саморегуляції. **Обґрунтовано**, що стоїчні практики є дієвим інструментом для подолання стресу, формування внутрішньої опори та розвитку резильєнтності в умовах невизначеності.

Автор доводить, що фокусування на власних чеснотах та раціональне ставлення до зовнішніх обставин дозволяє не лише зберігати ментальне здоров'я, а й перетворювати виклики на можливості для особистісного зростання.

1.2. Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи

У лекції висвітлені погляди народної педагогіки на роль формування особистості. Розкрито етапи розвитку народної педагогіки та набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури суспільних взаємин, формування у молоді розвинутої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової культури.

Розглянуто ідеальний варіант сучасної педагогіки, що базується на інтеграції народної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки загалом, а також передової практики навчання й виховання дітей у сім'ї. Надано приклади використання накопиченого українським народом досвіду у вихованні підростаючого покоління. Наголошено, що актуальним є зараз виховання повноцінної, національно свідомої особистості з почуттям власної гідності, з високими моральними якостями, яка вивчає національні ідеали, традиції, звичаї, обряди українського народу.

Відмічено, що нові вимоги, які ставить сучасне суспільство перед школою, зобов'язують учителів вивчати педагогічну спадщину, втілюючи в загальну практику провідні ідеї народної педагогіки.

Очікувані результати за модулем 1

Знання і розуміння:

- Поняття **філософії стоїцизму як інструменту формування ментальної стійкості**
- Методи та принципи національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального виховання.
- Значення народної педагогіки у формуванні особистості та сучасної педагогічної науки.
- Основи мовної ситуації в Україні та вплив державної мовної політики на суспільство.

Уміння:

- Аналізувати історичний розвиток національної та громадянської ідентичності.
- Інтерпретувати положення Закону України у контексті освітньої діяльності.
- Застосовувати методи національно-патріотичного та духовно-морального виховання у педагогічній практиці.
- Використовувати ідеї народної педагогіки для розробки сучасних освітніх програм.
- Сприяти популяризації української мови та культури через освітні заходи та проекти.
- Формувати стратегії виховання з урахуванням регіональних особливостей мовної та національної ситуації.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- Усвідомлення значення національної ідентичності для збереження культури та державності.
- Повага до прав мовних меншин та баланс між популяризацією державної мови й підтримкою багатомовності.

- Готовність використовувати історичний досвід для формування національно свідомої молоді.
- Усвідомлення важливості інтеграції народної педагогіки в сучасний освітній процес.
- Відкритість до впровадження інновацій у виховну та навчальну діяльність.
- Сприяння розвитку національної свідомості, духовності та культури через освітню діяльність.

Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти

2.1. Соціальні мережі в роботі вчителя

На занятті проаналізовано роль та місце соціальних мереж у сучасній професійній діяльності педагога. **Досліджено** ключові напрями використання популярних платформ (Facebook, Instagram, Telegram, TikTok) як інструментів для неформальної освіти, комунікації з учнями та батьками, а також популяризації освітнього контенту.

Особливу увагу приділено питанням формування цифрової репутації вчителя та дотриманню норм педагогічної етики в онлайн-просторі. **Розглянуто** переваги використання соцмереж для професійного саморозвитку (створення персонального бренду, участь у фахових спільнотах, обмін досвідом) та потенційні ризики, пов'язані з порушенням приватності та кібербезпекою. Зроблено висновок, що інтеграція соцмереж в освітній процес сприяє створенню єдиного цифрового середовища та підвищує рівень залученості сучасних учнів.

2.2. Освітньо-професійний імідж сучасного педагога

Поняття Нової української школи (НУШ) та її ключові засади. Головні меседжі реформи: орієнтація на особистісний розвиток, компетентнісний підхід до навчання, інклюзивність та інтеграція сучасних технологій. Значення НУШ у формуванні національної свідомості, громадянської відповідальності та готовності до викликів 21 століття.

На занятті розкрито складники та етапи формування цілісного освітньо-професійного іміджу вчителя в умовах трансформації освітнього середовища. **Проаналізовано** структуру іміджу, що поєднує візуальний компонент (зовнішній вигляд, манери), внутрішній (цінності, інтелект, емпатія) та процесуальний (педагогічна майстерність, стиль викладання).

Особливу увагу приділено концепції «вчителя-бренда» як активного суб'єкта освітнього ринку, який володіє високим рівнем цифрової грамотності та медійної культури. **Визначено**, що позитивний імідж є не лише засобом самопрезентації, а й потужним фактором впливу на мотивацію учнів, авторитет серед батьків та загальну ефективність навчального процесу. **Обґрунтовано** необхідність постійної роботи над професійним самовдосконаленням як ключовою умовою збереження конкурентоспроможності сучасного педагога.

2.3. Особливості застосування фізично активного навчання під час викладання різних предметів

У межах заняття розглянуто теоретичні та практичні аспекти впровадження методик фізично активного навчання (movement-based learning) в освітній процес. Акцентовано увагу на психофізіологічних перевагах поєднання когнітивної діяльності з руховою активністю, що сприяє зниженню рівня стресу, покращенню концентрації та тривалому запам'ятовуванню інформації.

Проаналізовано конкретні приклади інтеграції активних вправ у викладання дисциплін природничо-математичного та гуманітарного циклів (наприклад, «математичні руханки», лінгвістичні ігри, моделювання фізичних процесів через рух). Особливу увагу приділено адаптації цих методів до умов НУШ, враховуючи вікові особливості учнів та безпекові вимоги сучасного освітнього середовища. Зроблено висновок, що фізично активне навчання є дієвим інструментом для подолання гіподинамії та створення емоційно комфортної атмосфери.

2.4. Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору на уроці.

Поняття професійного стандарту учителя та його значення для освітнього процесу. Основні положення професійного стандарту, що визначають вимоги до кваліфікації педагогів, їх професійних компетентностей та етичних норм.

У межах заняття досліджено взаємозв'язок між дотриманням норм педагогічної етики та якістю освітнього процесу. **Розглянуто** етикет вчителя як зовнішній прояв його внутрішньої культури, що включає мовленнєвий такт, манери спілкування, візуальний образ та цифрову етику (нетократію).

Особливу увагу приділено стратегіям створення безконфліктного та інклюзивного середовища, де панує взаємоповага та психологічний комфорт. **Проаналізовано** типові етичні дилеми, з якими стикається сучасний педагог у взаємодії з учнями та їхніми батьками, а також методи їх розв'язання на засадах педагогіки партнерства. **Обґрунтовано**, що етична компетентність вчителя є ключовим фактором запобігання булінгу та емоційному вигоранню всіх учасників освітнього процесу.

2.5. Педагогіка цифрової освіти: переваги й виклики

Сформувані комплексне розуміння трансформації освітнього процесу в умовах цифровізації. Учасники опанують стратегії ефективного поєднання традиційної педагогіки з інноваційними ІТ-інструментами, навчаться мінімізувати ризики «цифрового розриву» та підвищувати залученість здобувачів освіти

1. **Від «крейди» до «хмари»:** Як змінюється роль педагога у цифровому середовищі (від транслятора знань до ментора та фасилітатора).
2. **Переваги Digital Learning:** Персоналізація навчання, гнучкість, доступ до глобальних ресурсів та автоматизація оцінювання.
3. **Критичні виклики:** Проблема академічної доброчесності (ШІ та плагіат), цифрова втомлюваність, питання кібербезпеки та соціальної ізоляції.
4. **Інструментарій сучасного педагога:** Огляд екосистем для синхронного та асинхронного навчання.

2.6. Спецкурс «Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу»

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища.

Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення у дітей різних вікових категорій. Психологічні техніки відновлення ресурсного стану педагогів та дітей в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в дітей.

Ментальне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем ментального здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життестійкість». Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях.

2.7. Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. Ідентифікація потреб дітей з особливими освітніми потребами. Розробка індивідуальної програми розвитку дитини. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед дітей, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство.

Взаємодія з батьками дітей дошкільного віку та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Співпраця

між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу у створенні індивідуалізованих підходів до підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Кращі практики та інноваційні підходи до психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на забезпечення успішного навчання та розвитку всіх дітей.

Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема, використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем. Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей з різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожної дитини: ступінь функціональних можливостей, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними труднощами. Практичні приклади та рекомендації щодо урахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі планування та виконання освітніх програм для дітей з особливими освітніми потребами.

Очікувані результати за модулем 2

Знання і розуміння:

- сутності Державного стандарту базової середньої освіти та його принципів: компетентнісного підходу, особистісної орієнтованості, інтеграції та індивідуалізації навчання;
- вимог до результатів навчання учнів, зокрема, знань, вмінь, ставлень та цінностей;
- концепції Нової української школи, її ключових засад та очікуваних результатів;
- основних положень професійного стандарту учителя та шляхів його реалізації;
- особливостей оцінювання навчальних досягнень учнів у контексті компетентнісного підходу та інклюзивного освітнього середовища;
- методик моделювання сучасного уроку української мови та розвитку критичного мислення через інтерактивні технології.

Уміння:

- ефективно реалізовувати Державний стандарт базової середньої освіти та принципи НУШ у навчальному процесі;
- застосовувати методи інклюзивного навчання та створювати адаптовані освітні програми для учнів з різними потребами;
- використовувати цифрові технології для підвищення якості навчання та створення інтерактивних уроків;
- застосовувати на практиці професійний стандарт учителя, планувати кар'єрний розвиток та брати участь у програмах підвищення кваліфікації;
- розробляти й адаптувати навчально-методичні матеріали, які відповідають вимогам реформованого змісту освіти.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципів доступності освіти та академічної свободи вчителя;
- готовність до інновацій в освітньому процесі та постійного професійного розвитку;
- усвідомлення важливості критичного мислення та міжпредметних зв'язків у навчанні учнів;
- підтримка інклюзивності та рівності в освітньому середовищі, готовність до роботи з учнями з особливими потребами;
- розуміння своєї ролі в реалізації реформ та впровадженні нових освітніх стандартів.

Модуль III. Формування творчого потенціалу здобувачів освіти в умовах Нової української школи»

3.1. Мова як чинник формування національної ідентичності українців

На занятті буде розкрито фундаментальну роль української мови у процесах самоідентифікації особистості та консолідації суспільства. Учасники проаналізують мову як генетичний код нації, інструмент опору асиміляції та головний маркер належності до **Мова та колективна пам'ять**: Як мовні структури зберігають історичний досвід, традиції та світоглядні установки народу.

- **Державотворча функція мови**: Аналіз мови як чинника національної безпеки та духовної незалежності в умовах сучасних викликів.
- **Трансформація мовної стійкості**: Обговорення феномену переходу на українську мову у приватному та публічному просторі як свідомого акту громадянського вибору.
- **Символічний капітал**: Мова в літературі, мистецтві та медіа як засіб творення сучасного привабливого образу українця. Слухачі зможуть:
 1. Аргументовано пояснювати взаємозв'язок між мовною компетенцією та рівнем національної самосвідомості.
 2. Виокремлювати маніпулятивні технології, спрямовані на розмивання мовної ідентичності.
 3. Сформулювати власну стратегію популяризації рідного слова у професійному та побутовому середовищах.

3.2. Сучасні способи мотивації у вивченні української мови

Поняття мотивації у навчальному процесі та її вплив на результати навчання. Сучасні виклики у формуванні зацікавленості учнів до вивчення української мови та літератури. Психологічні аспекти мотивації та їх врахування в освітньому процесі.

Інноваційні методи мотивації: гейміфікація, інтерактивні завдання, використання цифрових технологій та соціальних мереж. Ознайомити учасників із дієвими психолого-педагогічними механізмами та технологічними інструментами, що перетворюють вивчення мови на захопливий процес. Основна увага приділяється формуванню внутрішньої стійкої мотивації через актуалізацію мовного контенту та використання інтерактивних форматів.

1. **Гейміфікація та ідентифікація**: Використання мобільних застосунків, квест-технологій та змагальних елементів для подолання «мовного бар'єра».
2. **Створення успішного україномовного середовища**: Як зробити українську мову модою та стилем життя через соціальні мережі, мем-культуру та сучасний музичний контент.
3. **Сторітелінг та персональні бренди**: Вивчення мови через живі історії успіху відомих особистостей, блогерів та лідерів думок.
4. **Прагматичний підхід**: Мова як «м'яка навичка» (soft skill), необхідна для кар'єрного зростання, публічних виступів та ефективного комунікації в бізнесі.
5. **Метод проєктів та занурення**: Від створення подкастів до написання сценаріїв для Reels/TikTok українською мовою.

3.3. Дослідницька навчальна діяльність у вивченні мови як спосіб розвитку компетентностей учнів

Формування ключових компетентностей і життєвих цінностей учнів/учениць є важливим компонентом освітнього процесу в НУШ. Основні підходи до реалізації освітніх цілей через уроки української мови, зокрема розвиток комунікативної, соціальної, громадянської, культурної, інформаційної та інших компетентностей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Методи і прийоми навчання, які сприяють розвитку дослідницької навчальної діяльності у вивченні мови, ключових компетентностей: інтерактивні технології, проєктна діяльність, дискусії, рольові ігри, творче письмове та усне мовлення. Значення роботи над есе, аналізом літературних і публіцистичних текстів, створення медіапродуктів для поглиблення критичного мислення, емоційного інтелекту та здатності до співпраці.

3.4. Українська мова та література як простір для розвитку творчого інтелекту сучасного здобувача освіти

Розкрити потенціал філологічних дисциплін як універсального тренажера для розвитку «м'яких навичок» (soft skills) та творчого потенціалу учнів. Учасники опанують методики

перетворення тексту на інструмент самовираження, навчаться стимулювати уяву та нестандартне мислення через лінгвістичні та літературні експерименти

Використання мовних ігор, словотвору та мовної гри для розвитку дивергентного мислення (здатності знаходити безліч рішень однієї задачі). Робота з художніми образами як засіб розвитку емоційного інтелекту та навичок моделювання життєвих стратегій. Трансформація класичних сюжетів через сучасні формати (фанфіки, цифрові комікси, поетичні следи, літературні подкасти). Використання медіаосвітніх інструментів (буктрейлери, хмари слів, інтелект-карти) для глибокого аналізу художнього тексту. Як через аналіз мовних метафор та символіки формувати здатність до інновацій та авторського бачення світу

3.5. Методика проведення творчих занять з української мови і літератури

Методи формування креативного підходу до виконання мовленнєвих завдань: сторітелінг, інтерактивні ігри, проекти на основі реальних ситуацій. Вплив цифрового середовища на мотивацію учнів та розвиток їхнього естетичного сприйняття.

3.6. Освітній GPS дитини: як знайти маршрут її успіху

Озброїти учасників інструментами для створення персоналізованої освітньої траєкторії дитини. Заняття спрямоване на перехід від моделі «навчання за стандартом» до моделі «навчання за покликанням», де успіх визначається не лише оцінками, а й реалізацією унікального потенціалу особистості. Роль емоційного інтелекту та життєстійкості (resilience) у подоланні освітніх криз та ситуацій невдачі. Огляд сучасних платформ та інструментів для відстеження прогресу та розширення освітніх можливостей.

3.7. Сучасні способи мотивації у вивченні української мови і літератури

Поняття мотивації у навчальному процесі та її вплив на результати навчання. Сучасні виклики у формуванні зацікавленості учнів до вивчення української мови та літератури. Психологічні аспекти мотивації та їх врахування в освітньому процесі.

Інноваційні методи мотивації: гейміфікація, інтерактивні завдання, використання цифрових технологій та соціальних мереж. Роль проектного навчання, креативних завдань та міжпредметної інтеграції у підвищенні інтересу до предмета. Практичні приклади застосування інтерактивних платформ, відеоуроків, подкастів та інших ресурсів.

Педагогічні прийоми, спрямовані на заохочення активності учнів: похвала, індивідуалізація навчання, залучення учнів до вибору тем і форматів роботи. Вплив позакласної діяльності, зокрема літературних клубів, конкурсів та олімпіад, на зміцнення мотивації.

3.8. Творчість здобувачів освіти – це дзеркало внутрішньої свободи вчителя

Творчі здібності як складова особистісного розвитку учнів у сучасному освітньому процесі. Підходи до формування творчих здібностей через інтеграцію різноманітних методів і прийомів навчання. Роль учителя у стимулюванні та підтримці творчого потенціалу учнів на різних етапах навчання.

Методи та техніки розвитку творчих здібностей: мозковий штурм, проектне навчання, рольові ігри, дискусії та аналіз нестандартних ситуацій. Використання інтерактивних засобів навчання для підтримки інтересу учнів і активізації їх творчої активності. Розвиток критичного мислення через творчі завдання, що сприяють формуванню нових ідей, рішень та унікальних підходів до вирішення проблем.

3.9. Застосування методу проєктів на уроках української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти

Метод проєктів як сучасний підхід до навчання, спрямований на активне залучення учнів до процесу створення власних досліджень, розв'язання практичних завдань та розвитку творчих здібностей. Використання проєктного методу на уроках української мови і літератури для розвитку критичного мислення, вміння працювати в команді, організовувати власну навчальну діяльність та самостійно отримувати знання.

Особливості організації проєктів на уроках української мови: формулювання мети і завдань проєкту, планування роботи, пошук та аналіз джерел інформації, створення презентацій, рефлексія результатів. Роль учителя як консультанта та наставника, підтримка учнів на кожному етапі проєкту, стимулювання їх ініціативи та творчого підходу.

3.9. Складні випадки вивчення синтаксису в шкільному курсі української мови. Багатство синтаксичних моделей речення, їх оформлення в усному мовленні та на письмі

Заняття присвячено дослідженню складних аспектів вивчення синтаксису, які є ключовими для формування високого рівня мовної культури школярів. Визначено типові помилки при оформленні синтаксичних моделей у письмових роботах та під час публічних виступів. Висвітлено методичні прийоми, що сприяють кращому засвоєнню правил побудови складних речень та їх пунктуаційного оформлення. Підкреслено роль синтаксичного багатства мови як інструменту виразності та точності висловлення думок.

3.10. Психолого-педагогічні аспекти формування обдарованої дитини

Поняття обдарованості та її видів. Проблеми і виклики в організації роботи з обдарованими учнями. Стратегії виявлення та підтримки обдарованих дітей у закладах освіти. Цілі, завдання та очікувані результати роботи з обдарованими учнями.

Принципи створення сприятливого освітнього середовища для розвитку обдарованості. Розробка індивідуальних навчальних траєкторій. Методи та прийоми підготовки учнів до участі в конкурсах, олімпіадах, творчих та інтелектуальних змаганнях. Формування мотивації до досягнень та розвитку ключових компетентностей.

Психологічна підтримка обдарованих дітей. Робота з батьками, педагогами та іншими учасниками освітнього процесу для забезпечення гармонійного розвитку обдарованої дитини. Роль цифрових технологій та інтерактивних методів навчання у розвитку талантів. Перспективи розвитку системи підтримки обдарованих учнів в умовах освітніх реформ.

3.11. Код ідентичності: як літературно-краєзнавчі дослідження допомагають учням знайти себе та свій успіх

На занятті досліджено потенціал літературно-краєзнавчої діяльності як інструменту формування національної та особистісної ідентичності учнів. Автор розкриває механізми впливу вивчення "малої батьківщини" на процес самоусвідомлення молоді. Акцентовано увагу на тому, що знайомство з локальним літературним контекстом та постатями успішних земляків стає для учнів дієвим прикладом для моделювання власної життєвої стратегії. Доведено, що літературне краєзнавство не лише поглиблює знання з предмета, а й сприяє соціалізації та професійному самовизначенню особистості. Розглядається концепція "коду ідентичності" через залучення учнів до дослідницьких проєктів, пошукової роботи та літературних екскурсій. Висвітлено, як через пізнання рідного краю та творчості митців-земляків формується стійка система цінностей, що допомагає підліткам знайти своє місце в соціумі та досягти успіху. Робота містить приклади успішної інтеграції краєзнавчого компонента в освітній процес.

3.12. ДНК успіху: науково-дослідницька робота як інструмент самореалізації учня

На занятті розкрито роль науково-дослідницької діяльності як ключового чинника самореалізації сучасної учнівської молоді. Проаналізовано складники «ДНК успіху» — сукупність дослідницьких навичок, критичного мислення та креативності, що формуються в процесі написання наукових проєктів.

Висвітлено методичні аспекти залучення учнів до інтелектуальних пошуків, що сприяють розвитку впевненості, лідерських якостей та здатності до розв'язання нестандартних завдань. Доведено, що науковий пошук є ефективним майданчиком для розкриття потенціалу особистості та її підготовки до викликів сучасного світу. Охарактеризовано проблему формування успішної особистості через призму дослідницької діяльності. Описано етапи трансформації учня-виконавця в учня-дослідника. Особливу увагу приділено емоційному інтелекту та вольовій сфері, які гартуються в процесі захисту власних ідей..

3.13. Використання кейс-методу на уроках української мови і літератури

Кейс-метод як інноваційний підхід до навчання, який дозволяє учням аналізувати реальні або вигадані ситуації, розв'язувати проблеми, формувати критичне та аналітичне мислення. Огляд основних принципів кейс-методу, його застосування в освітньому процесі як інструменту для розвитку практичних навичок учнів, зокрема у навчанні української мови та літератури.

Переваги використання кейс-методу в шкільній практиці: сприяння активному навчанню, розвиток умінь аргументувати власну думку, обговорювати різні точки зору, розв'язувати задачі в команді. Особливості організації уроків із використанням кейс-методу, роль вчителя як фасилітатора та координатора процесу навчання.

Практичні приклади застосування кейс-методу в контексті навчальних дисциплін: розгляд текстів, літературних творів, мовних явищ, аналіз ситуацій із реального життя, а також взаємодія з різними галузями знань у межах міжпредметної інтеграції. Можливості кейс-методу для розвитку творчих здібностей, критичного мислення та комунікативних навичок учнів.

3.14. Психологізм і національна ментальність у творах сучасних українських письменників

На занятті розглянуто особливості художнього психологізму в контексті відображення національної ментальності у творчості сучасних українських прозаїків. Проаналізовано засоби відтворення внутрішнього світу героїв та виявлено взаємозв'язок між індивідуально-психологічними рисами персонажів і загальнонаціональними архетипами. Особлива увага приділяється трансформації традиційних ментальних рис (кордоцентризм, екзистенційна тривожність, волелюбність) у прозі ХХІ століття. Визначено роль літератури як інструменту самоідентифікації сучасної особистості в умовах соціокультурних викликів.

Через внутрішні монологи, психологічні портрети та символіку письменники (на прикладі О. Забужко, С. Жадана, М. Матіос та ін.) розкривають «генетичний код» нації, глибше зрозуміти механізми формування національної свідомості через художнє слово.

3.15. Антикорупція через слова мовно-літературної галузі як інструмент доброчесних змін

На занятті розглянуто потенціал мовно-літературної галузі як дієвого інструменту формування антикорупційної культури та доброчесності. Досліджено, як художнє слово, критичне читання та медіаграмотність впливають на трансформацію ціннісних орієнтирів особистості. Автор обґрунтовує роль мови як засобу деконструкції корупційних міфів та утвердження етичних стандартів у суспільстві. Запропоновано підходи до використання літературних текстів для виховання нульової толерантності до корупції серед молоді.

Зроблено аналіз лінгвістичних засобів та літературних образів, що сприяють просуванню ідей доброчесності. Виявлено взаємозв'язок між мовною компетенцією та здатністю індивіда розпізнавати маніпулятивні стратегії, що виправдовують корупцію. Проаналізовано роль сучасної літератури у створенні позитивного образу «людини доброчесної». Робота доводить, що мовно-літературна галузь є фундаментом для формування нових соціальних норм через зміну когнітивних моделей сприйняття права та мораль.

3.16. Актуальність методу проєктів в сучасній освіті мовно-літературної галузі

Метод проєктів як сучасний підхід до навчання, спрямований на активне залучення учнів до процесу створення власних досліджень, розв'язання практичних завдань та розвитку творчих здібностей. Використання проєктного методу на уроках української мови і літератури для розвитку критичного мислення, вміння працювати в команді, організувати власну навчальну діяльність та самостійно отримувати знання.

Особливості організації проєктів на уроках української мови: формулювання мети і завдань проєкту, планування роботи, пошук та аналіз джерел інформації, створення презентацій, рефлексія результатів. Роль учителя як консультанта та наставника, підтримка учнів на кожному етапі проєкту, стимулювання їх ініціативи та творчого підходу.

Очікувані результати за модулем 3

Знання і розуміння:

- основних принципів та підходів до розвитку креативного мислення в контексті НУШ
- методик і технік для розвитку креативного мислення, зокрема сократівського діалогу, методу шести капелюхів, дебатів, кейс-стаді та рольових ігор;
- різних підходів до розвитку ключових компетентностей учнів, зокрема вміння працювати в групах, комунікативних навичок, емоційного інтелекту та гнучких навичок (soft skills); технологій, методів і прийомів для розвитку креативності та мотивації учнів на уроках української мови та літератури, включаючи цифрові інструменти та інтерактивні платформи;
- особливостей роботи з обдарованими учнями та організації їх підготовки до участі в конкурсах, олімпіадах і творчих змаганнях.

Уміння:

- планувати та реалізовувати уроки з розвитку креативного мислення, інтегруючи різноманітні методи і техніки для стимулювання активної участі учнів;
- використовувати сучасні інструменти для оцінювання, зокрема електронні платформи, проектну діяльність та портфоліо, забезпечуючи прозорість і об'єктивність оцінювання; розвивати життєві цінності та гнучкі навички (soft skills) у учнів через інтерактивні завдання, рольові ігри та роботу в групах;
- використовувати цифрові технології для розвитку креативності учнів, включаючи створення подкастів, відеороликів, віртуальних книжок та медіапродуктів;
- ефективно працювати з обдарованими учнями, розробляючи індивідуальні навчальні траєкторії та готуючи їх до участі в конкурсах, олімпіадах та інших змаганнях; застосовувати методи та інструменти для розвитку критичного мислення і творчих здібностей через сторітелінг, проектну діяльність, дебати та інші інтерактивні підходи.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка інклюзивності, рівності та академічної свободи в навчальному процесі; готовність до інновацій та творчого підходу в навчанні, зокрема через використання цифрових технологій та інтерактивних методів;
- усвідомлення важливості розвитку критичного та креативного мислення для особистісного та соціального розвитку учнів;
- відкритість до нових підходів у навчанні, готовність до роботи з обдарованими учнями та підтримка їхнього потенціалу в рамках сучасних освітніх реформаций;
- розуміння ролі вчителя як наставника, який сприяє розвитку компетентностей учнів через мотивацію, підтримку і творчі завдання.

Питання для самостійного опрацювання

1. Методи розвитку креативного мислення на уроках української мови: теоретичні підходи та практичні стратегії.
2. Компетентісно орієнтоване навчання на уроках української мови: як розвивати критичне мислення учнів через текст.
3. Техніки розвитку креативного мислення на уроках української літератури: практичні кейси та вправи.
4. Використання технології сторітелінгу для формування критичного мислення на уроках української літератури.
5. Моделювання уроку української мови з акцентом на розвиток творчого мислення та гнучких навичок.
6. Розвиток креативності в учнів через літературні проекти та групову роботу на уроках української мови.
7. Застосування методу проектів для розвитку критичного та креативного мислення учнів на уроках мови та літератури.

8. Використання сучасних цифрових технологій для розвитку креативного мислення на уроках української мови.
9. Мотивація учнів до критичного осмислення текстів: як захопити до аналізу і дискусії на уроках української літератури.
10. У чому полягає принципова відмінність між «вчителем-ремісником» (високим професіоналом) та «вчителем-митцем»?
11. Яким чином творчий підхід педагога трансформується у внутрішню мотивацію здобувача освіти до самовираження?
12. Які чинники в сучасній освітній системі найбільше гальмують розвиток творчості як у вчителя, так і в учня?
13. Як зміна ролі вчителя з «регламентатора» на «фасилітатора» впливає на розкриття творчих здібностей учня?
14. Чи сприяють сучасні освітні технології (ШІ, цифрові платформи) розвитку автентичної творчості, чи навпаки — створюють шаблонне мислення?
15. Як об'єктивно оцінити «творчий продукт» здобувача освіти, не заганняючи його в рамки стандартних критеріїв?
16. Яку останню нестандартну ідею ви реалізували на занятті, і як це вплинуло на активність ваших учнів?
17. Чи готові ви до ситуації, коли творче рішення учня суперечить вашому баченню теми? Як ви діятимете в такому випадку?
18. Творчість вимагає значних ресурсів. Де вчителю шукати натхнення, щоб уникати професійного вигорання в умовах постійного креативного пошуку?

Рекомендована література

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
2. Андрущенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип. 51 (104), С. 67-73.
3. Балушок В.Г. Українська національна спільнота: етногенез, історія, етнімія. Біла Церква: Видавець О. Пшонківський, 2008. 304 с.
4. Бахтіна Г.П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>.
5. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. № 8-9, С. 9-14.
6. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с. URL: <https://bit.ly/3WgK1Ou>
7. Богосвятська А.І. Методичні прийоми технології розвитку критичного мислення учнів через читання та письмо. Зарубіжна література в школах України. 2013. № 10, С. 20-25.
8. Богосвятська А.І. Сучасні форми і методи навчання в системі формування духовно-моральної культури учнів. Зарубіжна література в школах України. 2014. № 11, С. 21-25.
9. Богосвятська А.І. Технології прилучення учнів до читання. Зарубіжна література в школах України. 2014. № 4, С. 2-9.
10. Богосвятська А.І. Технологія проблемного навчання і мислення на уроках літератури. Зарубіжна література в школах України. 2013. № 6, С. 28-32.
11. Богосвятська А.І. Формування системного і творчого мислення на уроках літератури. Зарубіжна література в школах України. 2014. № 9, С. 18-23.
12. Бондаренко Н. Модерна українська ідентичність як основа формування європейськості майбутньої еліти. Обдаровані діти – скарб нації! : матер. III Міжнародної наук.-практ. онлайн-конференції (м. Київ, 18–23 серп. 2022 р.). 2022. С. 139–149. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731816>

13. Бондарчук Л.І. Методику підказує текст : навчальний посібник. Тернопіль : Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
14. Взаємодія у школі: 6 прикладів змін через партнерство. Посібник МОН України. URL: https://38d34c07-6455-4caa-9ab77d37e22181e3.filesusr.com/ugd/417f51_002e0e562bd04458b040e24238550cd8.pdf
15. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3Vmanig>
16. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Харків : Основа, 2007. 302 с.
17. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
18. Галузьяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. Теорія і практика управління соціальними системами. 2008. № 4, С. 17–25.
19. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України. 2009. № 2 (63), С. 51–60.
20. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. 2008. № 3, С. 23–30.
21. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2, С. 260–264.
22. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.
23. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
24. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38–41.
25. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ: матеріали науково-практичної конференції. URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
26. Державний стандарт базової загальної освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
27. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
28. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків : ВГ «Основа», 2009. 176 с.
29. Європейське мовне портфоліо : методичний посібник. URL: <http://surl.li/eakzd>
30. Євтух М.Б., Піньковська Е.А., Черкашина Т.В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
31. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
32. Єгорова Є.В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України. 2006. Вип. 30, С. 350–360. URL: <https://rucont.ru/efd/518381>
33. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
34. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на основі досвіду Нової української школи). Київ : Академвидав, 2021. 368
35. Дмітрієва, О. А. Сучасні підходи до вивчення феномену обдарованості [Текст] / О. А. Дмітрієва // Шкільному психологу. 2010. N 1. С. 7-10.
36. 34.Зав'язун, Т. В. Даруємо радість розвитку [Текст] : [дошк. педагогіка і психологія] / Зав'язун Т. В. // Обдарована дитина. 2010. N 1. С. 60-65.
37. 35.Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень [Текст]

: колект. моногр. / за ред.: В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир : Рута, 2007. –318, [1] с.

38. Настенко, Н. Творча обдарованість учнів: характерні особливості [Текст] / Н. Настенко // Психологічна підтримка творчості учня / упоряд.: О. Главник, В. Зоц. Київ. Ред. загальнопед. газет, 2003. С. 18-29.

39. Овчаренко, Н. І. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДВГ) обдарованої дитини як найпоширеніша причина хронічних порушень її поведінки [Текст] / Овчаренко Н. І. // Обдарована дитина. 2010. N 4. С. 40-41.

40. Плачкова, К. Н. Програма пошуку, відбору, підтримки та розвитку обдарованих дітей "Дитяча обдарованість" [Текст] / Плачкова К. Н., Косован Я. М., Синиціна Ю. В. // Обдарована дитина. 2010. N 7. С. 2-8.

41. Соцька, М. В. Система психолого-педагогічного супроводу здібних і обдарованих учнів у загальноосвітньому навчальному закладі [Текст] / Соцька М. В. // Обдарована дитина. 2010. N 3. С. 39-45.

42. Стойкова, Н. М. Робота з обдарованими учнями як стратегічний напрям інноваційного розвитку [Текст] / Стойкова Н. М. // Обдарована дитина. 2010. N 1. С. 5-16.

43. Обдаровані діти і школа. Методика діагностики та педагогічний досвід. (Посібник для вчителів і психологів) / Автори-укладачі: Настенко Н. В., Білик Н. І., Моргун В. Ф. Полтава: ПОПОПП, 1998. 120 с.